

СУТНІСНІ АСПЕКТИ ПОНЯТТЯ «СПЕЦІАЛЬНИЙ ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ГОСПОДАРЮВАННЯ»

ESSENTIAL ASPECTS OF THE CONCEPT OF "SPECIAL LEGAL REGIME OF MANAGEMENT"

**Серєбряк С.В., к.ю.н.,
доцент кафедри правознавства**

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Стаття присвячена дослідженню проблематики спеціального правового режиму господарювання. Висвітлено основні теоретичні підходи щодо змістового наповнення поняття «спеціальний правовий режим господарювання», що в узагальненому вигляді дозволяють його визначати як: особливий порядок правового регулювання господарської діяльності; конфігурацію відповідних господарсько-правових засобів впливу на господарську діяльність; систему законодавчо визначених засобів державного регулювання та засобів саморегулювання господарської діяльності; спрямованість правового впливу на створення сприятливих умов для реалізації інтересів учасників відносин у сфері господарювання; інститут господарського законодавства, що визначає особливий порядок здійснення господарської діяльності на певній території, у певній галузі економіки тощо, та вводиться державою для досягнення певних цілей. Проаналізовано основні види спеціальних правових режимів господарювання, а також деякі дисфункції законодавчих засад їх запровадження. Визначено, що спеціальний правовий режим господарювання об'єктивується через систему правових норм, якими інституціоналізовані засоби державного регулювання господарської діяльності, засоби господарсько-правової відповідальності, система гарантій, пільг та форм державної підтримки суб'єктів, що здійснюють таку діяльність, а також норми, що визначають особливості договірної взаємодії під час її провадження, та у своїй сукупності забезпечують особливий порядок правового регулювання господарської діяльності, зокрема, в межах відповідної галузі економіки та/або на окремих територіях та/або у зв'язку з введенням певного стану (надзвичайного стану, воєнного стану тощо). Серед основних чинників, що зумовлюють формування та модифікацію спеціальних правових режимів господарювання, відзначено: специфіку певної сфери (виду) господарської діяльності, особливості її провадження та значення результатів її здійснення для суспільства в цілому; зміни, у тому числі погіршення, економічних умов функціонування певного ринкового сегменту, а також поточний стан соціально-екологічної та суспільно-політичної ситуації в країні та інші важливі чинники, що потребують врахування для забезпечення та підтримки господарського правопорядку в економічній системі України. Особливу увагу присвячено спеціальним правовим режимам господарювання в охоронних зонах, вільних економічних зонах, виключній (морській) економічній зоні, в умовах введення надзвичайного стану, воєнного стану тощо.

Ключові слова: господарська діяльність, господарський правопорядок, державне регулювання, правовий режим, правове регулювання, правові засоби, спеціальний правовий режим господарювання.

The article is devoted to the study of the problems of the special legal regime of management. The main theoretical approaches regarding the content of the concept of "special legal regime of business" are highlighted, which in a generalized form can be defined as: a special order of legal regulation of economic activity; configuration of relevant economic and legal means of influence on economic activity; a system of legally defined means of state regulation and means of self-regulation of economic activity; the focus of legal influence is on the creation of favorable conditions for the realization of the interests of the participants in business relations; an institution of economic legislation that defines a special procedure for the implementation of economic activity in a certain territory, in a certain branch of the economy, etc., and is introduced by the state to achieve certain goals. The main types of special legal management regimes as some dysfunctions of the legislative basis for their introduction, are analyzed. It was determined that the special legal regime of business is objectified through a system of legal norms, which institutionalize the means of state regulation of economic activity, the means of economic and legal responsibility, the system of guarantees, benefits and forms of state support for entities that carry out such activity, as well as norms, that determine the specifics of contractual interaction during its implementation, and in their totality provide a special order of legal regulation of economic activity, in particular, within the relevant branch of the economy and/or in separate territories and/or in connection with the introduction of a certain state (state of emergency, martial law, etc.). Among the main factors determining the formation and modification of special legal regimes of business, the following were noted: the specificity of a certain sphere (type) of economic activity, the peculiarities of its implementation and the significance of the results of its implementation for society as a whole; changes, including deterioration, in the economic conditions of the functioning of a certain market segment, as well as the current state of the socio-ecological and socio-political situation in the country and other important factors that need to be taken into account in order to ensure and maintain economic law and order in the economic system of Ukraine. Particular attention is paid to special legal regimes of management in security zones, free economic zones, exclusive (maritime) economic zone, in the conditions of the introduction of a state of emergency, martial law, etc.

Key words: economic activity, economic law and order, state regulation, legal regime, legal regulation, legal means, special legal regime of business.

Проблематика спеціального правового режиму господарювання завжди перебуває в епіцентрі уваги науковців-правників, а саме поняття «правовий режим» є одним з найбільш важливих (системотвірних) для господарського права. Спеціальний правовий режим запроваджується у разі необхідності особливих умов господарювання та, як комплексний правовий засіб, забезпечує системну взаємодію між іншими елементами механізму господарсько-правового регулювання, спрямовану на досягнення та підтримання господарського правопорядку в економічній системі України. Разом з тим, відсутнє законодавче визначення поняття «спеціальний режим господарювання», а аналіз окремих положень про спеціальні правові режими, які отримали законодавчу формалізацію, свідчить про несформованість єдиної законодавчої позиції щодо його змістового наповнення.

Серед вчених, наукові доробки яких присвячено сутнісним аспектам поняття «господарсько-правовий режим», а також особливостям правового режиму окремих видів господарської діяльності, у тому числі договірним засадам правового режиму таких видів діяльності, та/або правовому режиму окремих видів майна у сфері господарювання, варто відзначити: Ю.Є. Агаманову, О.Р. Зельдіну, А.В. Магвєєву, В.С. Мілаш, Л.В. Таран, О.В. Шаповалову, Т.І. Швидку та інших. Утім відсутність законодавчого визначення поняття «господарсько-правовий режим», а також уніфікованих теоретичних підходів щодо нього та характеру його співвідношення з суміжними поняттями («господарське управління», «господарський правопорядок», «механізм господарсько-правового регулювання» та ін.), зумовлюють потребу проведення подальших досліджень.

джен означеної проблематики. Нині актуалізація питань правового режиму господарювання детермінована введенням 24 лютого 2022 року воєнного стану в Україні та необхідністю законодавчої регламентації особливостей господарської діяльності в умовах воєнного стану.

Спеціальним режимам господарювання присвячено розділ 8 ГК України, глава 39 якого містить положення про спеціальні (вільні) економічні зони, глава 40 – про концесії, глава 41 – про інші види спеціальних режимів господарської діяльності (виключну (морську) економічну зону України; господарську діяльність на державному кордоні України; господарську діяльність на санітарно-захисних, водоохоронних зонах, зонах санітарної охорони та інших охоронних зонах; спеціальний режим господарювання в окремих галузях економіки; господарську діяльність в умовах надзвичайного стану; господарську діяльність в умовах воєнного стану) [1; Ст. 144]. На думку Т.І. Швидкої перелік спеціальних правових режимів, передбачених у розділі 8 ГК України, є вичерпним. Вчена підкріплює такий висновок положеннями ч. 1 ст. 418 ГК України, відповідно до якої запровадження спеціальних режимів господарювання, не передбачених ГК України, якими встановлюється обмеження прав суб'єктів господарювання, не допускається. При цьому, дослідниця зазначає, що створення інших спеціальних режимів з заохочувальною (пільговою) спрямованістю законодавством не передбачено, та зазначає, що мова йде також й про відсутність можливості створення таких видів режимів [2, с. 91]. Варто погодитися з науковцями, які відносять до обмежувальних спеціальних правових режимів: державного кордону, надзвичайного і воєнного станів, виключної (морської) економічної зони, господарське забезпечення Збройних сил України; до заохочувально-обмежувальних режимів – концесію, санітарно-захисні й інші особливо охоронні території; до заохочувальних режимів – спеціальні економічні зони, території пріоритетного розвитку, зони вільної торгівлі і господарську діяльність в окремих галузях народного господарства [3, с. 143]. На наше переконання, спеціальним правовим режимом господарювання є не тільки режим концесії, а правовий режим публічно-приватного партнерства як такого. Останнє на доктринальному рівні визначається як форма індивідуалізації спеціального режиму господарювання під рішення конкретного інвестиційного проекту, якому властиве унікальне публічне значення [4].

Спеціальні заохочувані (стимулюючі) режими господарювання запроваджуються не тільки в окремих галузях економіки, але й щодо окремих видів діяльності, що здійснюються в різних галузях економіки. Так, ЗУ «Про інноваційну діяльність» визначає правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, встановлює форми стимулювання державою інноваційних процесів і спрямований на підтримку розвитку економіки України інноваційним шляхом [5; Ст. 266], тим самим запроваджуючи спеціальний заохочувальний режим такої діяльності.

А.С. Спаській розподіляє наукові підходи щодо категорії «правовий режим» на два напрями: управлінський, побудований на засадах теорії управління (правовий режим є невідомою частиною системи управління) та сутнісно-правовий (правовий режим формується в результаті впливу права на суспільні відносини) [6, с. 29]. В контексті сутнісно-правового підходу основними аспектами розуміння поняття «правовий режим господарювання», є: 1) особливий порядок правового регулювання господарської діяльності, який виражається через застосування певної сукупності правових засобів; 2) конфігурація відповідних господарсько-правових засобів впливу на відносини, що виникають в процесі здійснення господарської діяльності; 3) система законодавчо визначених засобів державного регулювання та засобів саморегулювання гос-

подарської діяльності, опосередкованих галузевим методом правового впливу; 4) спрямованість правового впливу на створення сприятливих умов для реалізації інтересів учасників відносин у сфері господарювання, та забезпечення господарського правопорядку в цій царині; 5) інститут господарського законодавства, що визначає особливий порядок здійснення господарської діяльності на певній території, у певній галузі економіки, що відрізняється від загального режиму господарської діяльності, і вводиться державою для досягнення певних цілей тощо.

І.О. Соколова репрезентує структуру правового режиму (у широкому сенсі) як багаторівневу: рівень юридичних абстракцій (презумпції, фікції, норми-принципи); рівень матеріально-правових засобів (норми-права-нормативно-правові акти, юридичні факти, правові відносини); рівень процедурно-процесуальних правових засобів (акти реалізації, тлумачення і застосування права); рівень морально-психологічних засобів (правосвідомість, правава культура). Соколова І. О. виходить з необхідності поділу правових режимів на публічно-правові та приватноправові, позаяк вони встановлюють різні моделі регулювання для різних базових ситуацій, та відзначає теоретичні та практичні ціннісні аспекти такого поділу. На переконання дослідниці теоретичний аспект такого поділу являє собою концептуальний прядок, що стосується самих засад права, його місця й ролі в житті людей та визначальних цінностей [7, с. 129–130, 133]. Утім в контексті характеристики правових режимів господарювання, застосування вищезначеної типізації правових режимів, на нашу думку, не є доречним. Це обумовлено самою гетерогенністю господарських відносин, що виникають під час організації та безпосереднього провадження господарської діяльності, а також потребою досягнення балансу приватних і публічних інтересів на певних територіях або в певних галузях економіки. Розподіл спеціальних правових режимів господарювання на обмежувальні та заохочувальні (пільгові) залежить від того, які правові засоби є домінуючими в їх структурі.

Спеціальний правовий режим господарювання запроваджується тимчасово або на необмежений строк, незалежно від території провадження господарської діяльності або виключно в межах окремих територій, у тому числі у зв'язку з введенням певного стану (надзвичайного стану, воєнного стану тощо), за допомогою певної конфігурації правових засобів, що забезпечують гнучке структуроване поєднання вільні, дозволів заборон і заохочень (стимулів), та дозволяє забезпечити адекватне, цілісне та системне регулювання господарської діяльності всіх суб'єктів господарювання в межах відповідної галуззі економіки (суднобудівна промисловість, літакобудівна промисловість, сільське господарство тощо) та/або відповідного виду господарської діяльності (інноваційна діяльність, інвестиційна діяльність, зовнішньоекономічна діяльність тощо).

Формування та модифікація спеціальних правових режимів господарювання, які традиційно визначають як режими вторинного рівня, безпосередньо пов'язано зі специфікою певної сфери (виду) господарської діяльності, особливостями її провадження та значенням результатів її здійснення для суспільства в цілому; змінами, у тому числі погіршенням економічних умов функціонування певного ринкового сегменту, а також поточним станом соціально-екологічної та суспільно-політичної ситуації в країні та іншими важливими чинниками, що потребують врахування для забезпечення та підтримки господарського правопорядку в економічній системі України. Крім того, зміни соціально-екологічної та суспільно-політичної ситуації в країні, можуть зумовлювати потребу не тільки модифікації (якісної трансформації) спеціальних правових режимів, але й припинення дії окремих з них. Йдеться, зокрема, про тимчасово запроваджені спеціальні пільгові режими господарювання на окремих територіях. 9 липня

2022 року втратив чинність ЗУ «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон», який закріплював підвалини правових режимів вільних економічних зон та територій пріоритетного розвитку. Водночас втратили чинність окремі закони України, якими було запроваджено означені правові режими на відповідних територіях України (ЗУ «Про спеціальні економічні зони та спеціальний режим інвестиційної діяльності в Донецькій області», ЗУ «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Луганській області»; ЗУ «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Житомирській області»; ЗУ «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на території міста Харкова»; ЗУ «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на території пріоритетного розвитку у Волинській області»; ЗУ «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Чернігівській області»; ЗУ «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на території міста Шостки Сумської області»). У той же час залишається чинною низка законів, що запроваджують на інших територіях України спеціальний режим вільної економічної зони (ЗУ «Про спеціальну економічну зону «Закарпаття»», ЗУ «Про спеціальну економічну зону «Яворів»», ЗУ «Про спеціальну економічну зону «Рені» та ін.), організаційно-правові підвалини якого визначав раніше чинний ЗУ «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон». На даний час основи такого режиму містить тільки глава 39 розділу 8 ГК України, яка обмежується загальним визначенням та типами спеціальних (вільних) економічних зон, а також положеннями про державні гарантії інвестицій на цих територіях. При цьому, ст. 405 ГК України залишилася без змін, та передбачає дію на території спеціальної (вільної) економічної зони діє законодавства України з урахуванням особливостей, передбачених ГК України, законом про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон, а також законом про створення конкретної спеціальної (вільної) економічної зони, прийнятим відповідно до ГК України. Але на даний час відсутній окремий законодавчий акт, який визначає загальні засади запровадження означеного правового режиму господарювання.

На необмежений строк для всіх суб'єктів господарювання введено спеціальний режим господарювання в охоронних зонах з метою: забезпечення нормальних умов експлуатації промислових об'єктів, навколо яких створюються охоронні зони; зменшення негативного впливу цих об'єктів на суміжні землі, природні об'єкти, довкілля в цілому; охорони та захисту від несприятливих антропогенних впливів територій, що мають цінне історичне та природне значення. Чинне законодавство України не містить загального визначення охоронних зон, однак надає їх невичерпний перелік, та встановлює правові засоби, які застосовуються під час провадження господарської діяльності в їх межах (Див.: ст. 413 ГК України, ЗК України, ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища», ЗУ «Про природно-заповідний фонд», «Про трубопровідний транспорт», ЗУ «Про охорону культурної спадщини», ЗУ «Про гідрометеорологічну діяльність», ЗУ «Про курорти», Порядок встановлення охоронних зон навколо об'єктів, призначених для гідрометеорологічних спостережень та інших видів гідрометеорологічної діяльності, та режиму їх використання, Правила технічної експлуатації річкових портових гідротехнічних споруд тощо). В межах охоронних зон забороняється провадження певних видів господарської діяльності, а також встановлюються певні обмеження під час провадження інших видів такої діяльності. Приміром, у межах санітарно-захисних зон забороняється будівництво житлових об'єктів, об'єктів соціальної інфраструктури та інших об'єктів, пов'язаних

з постійним перебуванням людей. У межах зон санітарної охорони забороняється діяльність, яка може призвести до завдання шкоди підземним та відкритим джерелам водопостачання, водоочисним спорудам, об'єктам оздоровчого призначення, навколо яких вони створені.

Для забезпечення суверенних прав України на розвідку, експлуатацію, збереження живих ресурсів та управління ними, ЗУ «Про виключну (морську) економічну зону України» від 16 травня 1995 р., та цілою низкою підзаконних актів запроваджено спеціальний правовий режим господарювання у виключній (морській) економічній зоні. Означений режим чітко окреслює права, обмеження та спеціальні санкції за порушення порядку провадження господарської діяльності у виключній (морській) економічній зоні України, ввадені на необмежений термін. Іноземні юридичні та фізичні особи мають право вести промисел рибних та інших водних живих ресурсів, а також проводити дослідження, розвідку та інші операції, пов'язані з таким промислом на підставі спеціальних дозволів, відповідно до міжнародних угод та Порядку і умов використання рибних та інших водних живих ресурсів виключної (морської) економічної зони іноземними юридичними і фізичними особами, затвердженого Постановою КМУ від 13 серпня 1999 р.

Господарська діяльність на державному кордоні України (судноплавство, користування водними об'єктами для потреб лісосплаву та інші види водокористування, створення гідроспоруд, провадження інших робіт у внутрішніх водах України, користування землею, лісами, об'єктами тваринного світу, ведення геологічних розвідкувань та інша господарська діяльність) здійснюється з урахуванням особливостей режиму державного кордону України відповідно до ЗУ «Про державний кордон України» від 4 листопада 1991 р. та чинних міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України – зокрема, міжнародних договорів про співробітництво та взаємну допомогу з прикордонних питань, які визначають правовий режим державного кордону з нікою країн, як-то Молдова, Білорусією, Словачею, Польщею, Румунією, Болгарією, Угорщиною (такі договори містять окремий розділ – господарська діяльність).

Порядок здійснення господарської діяльності на державному кордоні України визначаються відповідними органами державної влади України за погодженням з органами Державної прикордонної служби України, з урахуванням місцевих умов згідно з вимогами чинного законодавства, у тому числі міжнародних договорів. У випадках і в порядку, передбачених законом, сполучення через державний кордон України на окремих ділянках за рішенням Кабінету Міністрів України може бути тимчасово 1) обмежено чи припинено 2) або встановлено заходи карантину для людей, тварин, вантажів, насінневого, садивного матеріалу та іншої продукції тваринного і рослинного походження, що перетинають державний кордон України.

В умовах введення надзвичайного стану особливого правового режиму також потребує господарська діяльність підприємств, установ та організацій. Повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо учасників господарських відносин, заходи, що вживаються в умовах надзвичайного стану, а також відповідальність за порушення режиму надзвичайного стану визначаються ЗУ «Про правовий режим надзвичайного стану» від 16 березня 2000 р. Сам надзвичайний стан може тимчасово вводитися в Україні чи в окремих її місцевостях при виникненні надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру. У разі оголошення окремих місцевостей зонами надзвичайної екологічної ситуації господарська діяльність здійснюється з урахуванням приписів ст. 416 ГК України та ЗУ «Про зону надзвичайної екологічної ситуації» від 13 липня 2000 р.

Спеціальним правовий режимом господарської діяльності є правовий режим її здійснення в особливий період, пов'язаний із введенням воєнного стану, що: 1) запроваджується для досягнення особливої мети – забезпечення захисту суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності України, утвердження і забезпечення прав і свобод людини; 2) здійснюється за умов дії особливого періоду – під час мобілізації (крім цільової), у період дії воєнного стану та/або воєнного часу, та частково у відбудовний період після закінчення воєнних дій; 3) здійснюється реалізація спеціальних норм права на відміну від загальних норм, оскільки дії загальних норм права, для досягнення мети введення особливого правового режиму недостатньо [8, с. 159]. У період дії воєнного стану, введеного на території України Указом Президента України від 24.02.2022 р., правовий режим господарської діяльності визначається на основі ЗУ «Про оборону України» від 6 грудня 1991 р. (в ред. ЗУ № 2020-III від 05.10.2000), ЗУ «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 р. та іншими законодавчими актами. На даний час норми, якими визначаються особливості правового регулювання господарської діяльності та її оподаткування в умовах дії воєнного стану, розпорощені в різних законодавчих та підзаконних актах. Зокрема, відповідно до Постанови КМУ від 18 березня 2022 р. № 314 «Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану» в період воєнного стану право на провадження господарської діяльності може набуватися суб'єктами господарювання на підставі безоплатного подання до органів ліцензування, дозвільних органів та суб'єктів надання публічних (електронних публічних) послуг декларації про провадження господарської діяльності, без отримання дозвільних документів (документів дозвільного характеру, ліцензій або інших результатів надання публічних послуг), крім видів господарської діяльності за переліком згідно з додатком 2 до означеної Постанови. Суб'єкти господарювання, які набули право на провадження господарської діяльності на підставі декларації, у разі відсутності відповідних дозвільних документів (документи дозвільного характеру, ліцензії та/або інші результати надання публічних послуг), невідкладно, але не пізніше трьох місяців після припинення чи скасування воєнного стану звертаються до відповідних органів ліцензування, дозвільних органів та суб'єктів надання публічних (електронних публічних) послуг і отримують відповідні дозвільні документи в порядку, строки та на умовах, передбачених законодавством, без зупинення (припинення) їх діяльності. На період воєнного стану зупиняється перебіг строків звернення за отриманням публічних послуг, визначених законодавством. З дня припинення чи скасування воєнного стану перебіг зазначених строків продовжується з урахуванням часу, що минув до їх зупинення. Строки дії діючих строкових ліцензій та документів дозвільного характеру автоматично продовжуються на період воєнного стану та три місяці з дня його припинення чи скасування [9, Ст. 1399]. Вищезначена Постанова КМУ набрала чинності з дня її опублікування та діє у період воєнного стану та протягом трьох місяців з дня його припинення чи скасування. З метою забезпечення безперебійної роботи підприємств

в умовах воєнного стану постановою КМУ від 13 березня 2022 р. № 303 «Про припинення заходів державного контролю та державного ринкового нагляду в умовах правового режиму воєнного стану» було припинено проведення планових та позапланових заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду. Державний нагляд (контроль) під час воєнного стану в Україні буде здійснюватися лише задля стримання зростання цін на соціально значущу продукцію, гарантуючи їх доступність для населення та за наявності загрози, що має значний негативний вплив на права, законні інтереси, життя та здоров'я людини, захист навколишнього природного середовища та забезпечення безпеки держави [10; Ст. 1355]. ЗУ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану» запроваджуються деякі особливості оподаткування господарських операцій. Наприклад, не нараховується та не сплачується екологічний податок платниками цього податку, зареєстрованими (взятими на облік) за місцем розміщення стаціонарних джерел забруднення, за утворення радіоактивних відходів та тимчасове зберігання радіоактивних відходів на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, та на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями Російської Федерації. З 1 квітня 2022 року на період дії воєнного стану на території України від оподаткування податком на додану вартість тимчасово звільняються операції з ввезення товарів на митну територію України у митному режимі імпорту суб'єктами господарювання, які зареєстровані платниками єдиного податку першої, другої та третьої групи, крім фізичних та юридичних осіб, які обрали ставку єдиного податку, визначену п. 293.3 ст. 293 ПК України. Крім того, від оподаткування ввезим митом звільняються: товари, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України підприємствами для вільного обігу, крім спирту етилового та інших спиртних дистилатів, алкогольних напоїв, пива тощо [11; Ст. 1693]. Варто погодитися з Т.І. Швидкою, що наявну нагальну потребу системного законодавчого закріплення в окремому нормативному акті положень про спеціальний режим господарювання в умовах воєнного стану [2, с. 92]. Вважаємо, що розробці та прийняттю законодавчих актів, присвячених окремим видам спеціальних правових режимів господарювання, повинно передувати законодавче закріплення самого поняття «спеціальний правовий режим господарювання», що має відбутися в розділі 8 ГК України. Вбачаємо об'єктивіацію спеціального правового режиму господарювання через систему правових норм, якими інституціоналізовані засоби державного регулювання господарської діяльності, засоби господарсько-правової відповідальності, система гарантій, пільг та форм державної підтримки суб'єктів, що здійснюють таку діяльність, а також норми господарського договірної права, що визначають особливості договірної взаємодії під час її провадження, та у своїй сукупності забезпечують особливий порядок правового регулювання господарської діяльності, зокрема, в межах відповідної галуззі економіки та/або на окремих територіях та/або у зв'язку з введенням певного стану (надзвичайного стану, воєнного стану тощо) та ін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144.
2. Швидка Т.І., Халецька К.К. Шляхи вдосконалення законодавства про спеціальні режими господарювання в умовах воєнного стану. *Часопис цивілістики*. 2022. Випуск 45. С. 88–93.
3. Матвеева А.В. Здійснення господарської діяльності в умовах дії спеціальних режимів господарювання. Розвиток підприємництва в Україні: безпека здійснення господарської діяльності : *Збірник матеріалів круглого столу*. Харків, 2018. С. 142–146.
4. Мазалова А.О. Удосконалення механізму публічно-приватного партнерства в Україні (правовий аспект) Теорія і практика правознавства. 2018. Вип. 1 (13). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2018_1_16.
5. Про інноваційну діяльність: Закон України від 4 липня 2002 р. № 40-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. Ст. 266.
6. Спаський А.С. Категорія «правовий режим»: підходи до інтерпретації. *Право України*. 2008. № 4. С. 27–30.
7. Соколова І.О. Правовий режим як категорія правової науки: монографія. Харків: Право. 2014. 152 с.

8. Прохоренко М. М. Правове регулювання господарської діяльності та господарських відносин в особливий період. *Юридичний вісник*. № 2 (39). 2016. С. 151-161.
9. Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану: Постанова КМУ від 18 березня 2022 р. № 314. *Офіційний вісник України*. 2022. № 26. Ст. 1399. С. 24.
10. Про припинення заходів державного контролю та державного ринкового нагляду в умовах правового режиму воєнного стану: Постанова КМУ від 13 березня 2022 р. № 303. *Офіційний вісник України*. 2022. № 25. Ст. 1355. С. 448.
11. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану: Закон України від 24 березня 2022 р. № 2142-IX. *Офіційний вісник України*. 2022. № 32. Ст. 1693. С. 34.